

Saxtorp kyrka

Lunds stift

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

KRISTINA SIMONSSON, 2015-06-26

jais
arkitekter

—

Svenska kyrkan
LUNDS STIFT

Saxtorp kyrka

Häljarp församling, Rönnebergs kontrakt, Lunds stift

Saxtorp socken, Landskrona Saxtorp 107:1, Landskrona kommun, Skåne län, Skåne

Beskrivning och historik

Kyrkomiljön

Saxtorp har en mycket lång bebyggelsehistoria, fornlämningar i närheten visar på bebyggelse från stenålder till nutid. Saxån som rinner genom Saxtorp har gett upphov till tidig bebyggelse. Kyrkan ligger inom fornlämning Saxtorp 44:1 som utgör Saxtorps gamla bytomt före utskiftningen enligt 1769 års karta.

Ett gods, Tågerup, ligger norr om kyrkan och har funnits sedan medeltiden.

Samhället byggdes upp runt en fyrvägssträckning som har gamla anor, vägen finns med på kartor från 1812.

1893 invigdes järnvägen mellan Landskrona och Kävlinge med station i Saxtorp. Runt stationen växte bebyggelse upp som ligger norr om kyrkan.

Nyare fritids- och villabebyggelsen finns i Saxtorpsskogen sydväst om kyrkan.

Saxtorp ligger sydost om Landskrona och har ca 945 invånare. Samhället omges av jordbruksbygd. Saxåns dalgångar är klassade som riksintresse för naturvården.

Samhället ligger nära kusten men skärs av från havet av E6an. Kustzonen är klassad som riksintresse. Mellan havet och Saxtorps by ligger ett litet skogsparti, Saxtorpsskogen, planterat för att hejda sandflykten.

Bebyggelsen är grupperad vid fyrvägs korsningen där kyrkan är placerad, i gamla stationsområdet, i Saxtorpsskogen och utspridda gårdar i jordbrukslandskapet. Kyrkogården omges av vägar mot väster och öster, gränisar mot skolan och öppet odlingslandskap i norr, mot söder finns en parkeringsplats intill fyrvägs korsningens rondell.

Kyrkobyggnaden

Kyrkan uppfördes på 1100-talet, eventuellt där det tidigare legat en kyrka eftersom gravar är funna under kyrkans grundstenar. Kyrkan bestod av långhus, lägre och smalare kor samt en absid i öster. Kyrkan fick en påkostad och mycket rikt dekorerad sandstensportal mot söder. Nordportalens utseende är inte känt. På 1300-talet ersattes det platta innertaket av valv som dekorerades med kalkmåleri. Under medeltiden byggdes vapenhus mot både söder och norr som revs på 1800-talet. På 1400-talet byggdes ett lågt torn i väster.

En kraftig befolkningsökning på 1800-talet medförde att kyrkan behövde byggas till. Skånes invånarantal fördubblades under 1800-talet, bland annat beroende på att barnadödligheten sjönk på grund av vaccin och bättre hygien. Överintendentensämbetet krävde att 2/3 av befolkningen eller minst 800 personer skulle få plats i kyrkan. Ett förslag gjordes där kyrkan skulle byggas till med korsarmar åt både norr och söder. Församlingen ansåg inte att de hade råd till detta utan beslutade att börja med en korsarm. 1860 revs vapenhuset, koret, sakristian och absiden. Långhuset förlängdes österut och en ny absid byggdes. En korsarm mot norr byggdes med en orgelläktare. Både långhusförlängningen och korsarmen tunnvalvdes. Taklagen är mestadels från tillbyggnadsåret 1860. Saxtorp var en av 22 kyrkor i Skåne som byggdes till med korsarm. I slutet av 1800-talet bromsade befolkningstillväxten. Många emigrerade till Amerika. Flera av de kyrkor som byggdes var för stora när de stod färdiga. 1885 byggdes tornet på. Tornhuven av trä revs och en tredje våning byggdes. Vid en renovering 1922 hittades kalkmålningar i kyrkans tre medeltida långhusvalv. Målningarna togs fram och konserverades.

Åren 1936–1951 utreddes en ombyggnad och renovering av flera olika anledningar. De rykande kaminerna i kyrkan skadade kalkmålningarna, hela taklaget var angripet av husbock, en ny orgel och fler biutrymmen behövdes. Korsarmen upplevdes också som onödigt stor och behövdes inte längre för besökare. Domkyrkoarkitekt Eiler Græbe fick uppdraget. Græbe var en betydande restaureringsarkitekt och har gjort omkring 150 kyrkorestaureringar, särskilt i Lunds stift. 1951 gjordes en stor renovering som förändrade kyrkan. Korsarmen avdelades med ett orgelpodium och biutrymmen inreddes under. De äldre gjutjärnsfönsterna byttes till nya med karmar och bågar i ek och nya solbänkar av kalksten placerades i fönsteröppningarna. Nya bänkar sattes in. Alla dörrar byttes till nygjorda. Golvet lades om med dels nytt och dels återanvänt tegel. Ny värmeanläggning installerades. Ett nytt altare och nytt altarskrank gjordes. Korsarmen fick sin nuvarande ingång mot öster och den norra ingången sattes igen. Taklaget sågs över, takstolarna förstärktes och byttes delvis. Utvändigt byggdes en ny torntrappa och den invändiga revs. Taken lades om med taktegel och ersatte det tidigare skiffertaket. Takrännor och stuprör sattes upp. När kyrkan renoverades 1970 hittades medeltida och ursprungliga öppningar som frilades och nu är synliga på sydsidan av långhuset. Fragment av kalkmålningar och ett romanskt västfönster upptäcktes på långhusets västvägg.

Tornets taktäckning byttes 1984 från grön stålplåt till kopparplåt.

Problem uppstod med putsen och kalkmålningarna vittrade, orsaken var en tät cementputs ovanpå valven som gjorde att uttorkning skedde inåt, cementputsens togs bort 1989. Kalkmålningarna konserverades.

Exteriör renovering genomfördes 1992 och 2000.

Efter inbrott i kyrkan byttes innerglaset i vissa fönster till okrossbart säkerhetsglas.

En sektion bänkar togs bort för att göra plats för en ljudanläggning och högtalare sattes upp 2013.

Exteriör

Kyrkan från söder.

Apsid i öster och korsarm i norr från 1860.

Kyrkobyggnaden består idag av ett långhus, ett kor med samma bredd och höjd som långhuset och en absid i öster. I väster finns ett torn. Mot norr finns en korsarm byggd vid koret. De medeltida delarna är tre travéer i långhuset.

Långhusets murar är skalmurar av flintbrockor med inslag av marksten lagda i jämna skift. De båda västra hörnen på långhuset är murade av sandstenskvader. Korsarmens murar är av stora gråstenar utan skiftgång liksom troligen korets. Absidens murverk är av gråsten, sandstenskvader och sprängsten. En del sandsten är återanvänd från kyrkans medeltida absid. Tornets murar är i nedre delen av tuktad gråsten i jämna skift. Tornets övre påbyggda del är murad av tegel. Skiftet mellan material är vid gördelgesimsen. Kyrkan är spritputsad och vitkalkad. Listverk, strävpelare, lisener, dörr- och fönsteromfattningar är dock slätputsade.

Kyrkans fönster är huvudsakligen rundbågiga med kopplade bågar av lackad ek, den spröjsade glas. Omfattningarna är en slätputsad dragen putsprofil och solbänkarna är av kalksten.

Absiden dekorerar av åtta halvrunda pilastrar som bär ett listverk av profilerade rundbågar. Pilastrarna står på en förhöjd sockel. I tre av rundbågarna finns fönster. Korsarmens hörn markeras av pilastrar avslutade med profilerade kapital. På norra sidan av korsarmen finns rester av en igensatt portal. Dörren är ersatt av ett rundbågigt och ett runt fönster.

Tornet dekorerar av rundbågefriser under tak- och gördelgesims. Hörnen markeras av lisener som övergår i smala strävpelare. Tornet har dubbla rundbågiga ljudöppningar med invändiga luckor i alla väderstreck. Mot väster finns ankarslutar utformade som franska liljor och 1738, årtalet när tornet byggdes om.

Kyrkans huvudentré ligger i väster i tornets bottenvåning. Dörren är en rak pardörr

klädd i ekpanel med fiskbensmönster och med ett halvcirkelformat överljus.
Korsarmen har en entré mot öster. Omfattningen är tresprångig, de två yttersta är höga och rundbågiga, det inre är lågt och stickbågigt, liksom dörren.
Tornets övre våningar har en ingång på norrsidan från en utvändig trappa med en rundbågig trädörr och omfattning. Samtliga dörrar är från 1951.
På långhusets södersida finns rester av en medeltida portal som frilades och konserverades 1970. Portalen av fint huggen sandsten är rundbågig med arkivolt (inramning) i tre språng dekorerade med hugget sicksackmönster. Bågen bärs av två kolonner med veckade kapital. Portalen uppvisar en blandning av normandiska och anglosaxiska stildrag enligt Barbro Sundnér. Portalen har därtill vissa likheter med motiv i Lunds domkyrka. En romansk rundbågig fönsteröppning hittades också på långhusets södra sida och frilades. En behuggen sandsten från troligen sydportalen finns i en monter i vapenhuset.
Långhuset, koret och korsarmen har sadeltak med röda enkupiga tegelpannor. Absiden och tornet har tak av kopparplåt i skivtäckning. Tornets spira är fyrsidig, något utvinklad nertill. Varje sida har en liten kupa krönt av ett prydnadstorn. Tornspiran avslutas med en kula och klöverbladskors. Takavvattningen är av vitmålad plåt.

Rester från ursprunglig romansk sydportal.

Detalj av sydportalen av fint huggen sandsten.

Interiör

Kyrkans entré i väster leder till vapenhuset som är inrett i tornets bottenvåning. Därifrån leder en dörr till kyrkorummet som består av långhusets tre travéer, koret, absiden och korsarmen.

Vapenhuset har golv av tegel lagt på flatan i sicksackmönster, gult tegel längs en mittgång, rött tegel vid båda sidorna. I taket finns ett spetsbågigt kryssvalv av tegel med firsidiga ribbor. Valvet vilar på tresprångiga pilastrar. Väggarna är putsade och vitmålade. En gravsten av kalksten från 1800-talet står i vapenhuset liksom glaserat golvtegel från 1500-talet som visas i en monter.

Långhuset har golv av gult och rött tegel. Fyra stenar på flatan är lagda runt en fyrkantig sten. Golvet är lagt 1951 men mönstret är gammalt och en del stenar återanvändes. Långhuset har tre kryssvalv av halvstenstegel från 1300-talet. Ribborna är rektangulära, valven vilar på tresprångiga pilastrar med profilerade imposter. Valven är dekorerade med kalkmålningar. Sköld och gördelbågar är målade med kvaderindelning. Ribborna har ett blyxmönster, utanför ribborna är det dekorerat med bladmönster och i valvkapporna finns ett stiliserat träd som är olika för varje valvkappa. I valvkappans mitt finns en medaljong med bladformer. Färgerna är grönt, grått, rött, gult. Målningarna är möjligen gjorda av Snårestadsgruppen vars bilder dateras till 1325–1350. Knud Banning har identifierat figurativt måleri i form av ett lejon och fågelhuvud i valvkappan längst västerut. Dessa är emellertid svåra att se. Det finns även fragment av figurativt måleri på väggen vid tornbågen. Det finns flera skvallerhål i valvkapporna. Dessa gjordes för att kontrollera om det kom fukt från taket. På långhusets västvägg finns en markering i putsen efter ett igensatt romanskt fönster, vars omfattningsstenar är synliga från tornets andra våning.

Bänkinredningen är sluten. På norra sidan närmast vapenhuset är en bänksektion borttagen för att ge plats till en ljudanläggning. Golvet under bänkarna är lackade brädor.

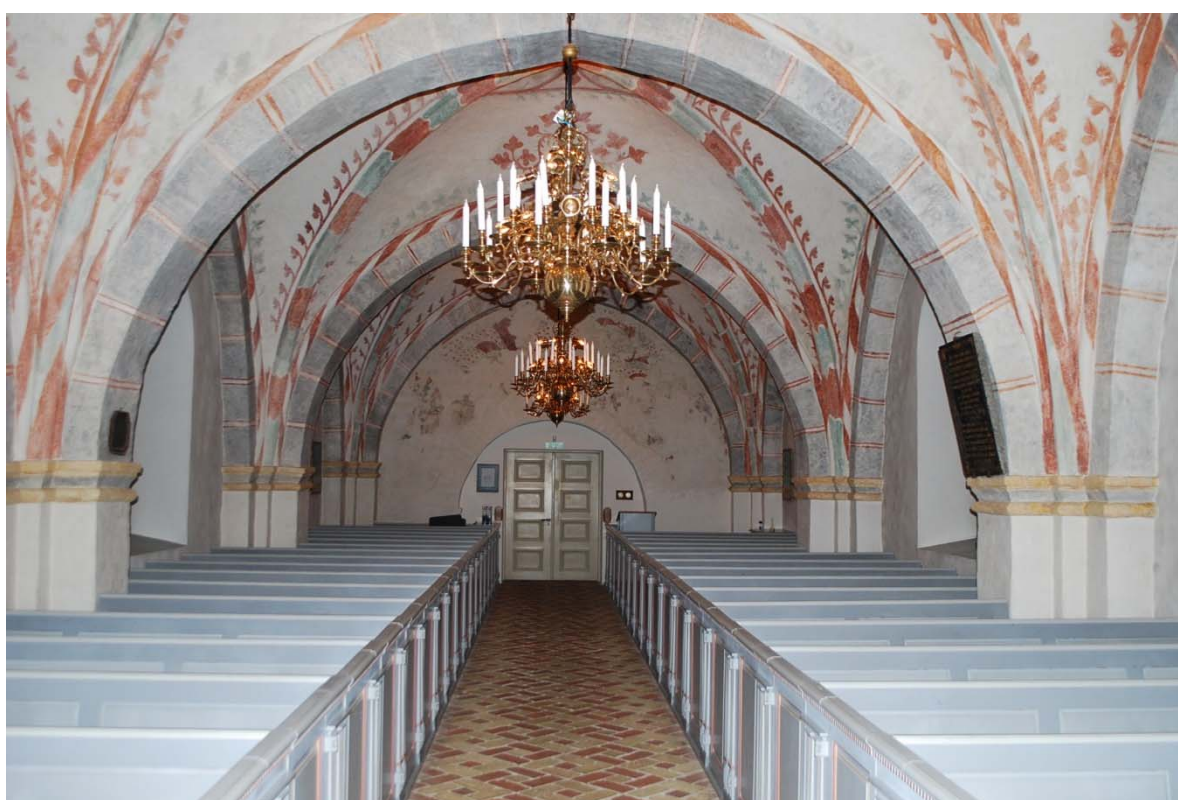
Koret och absiden ligger ett trappsteg högre, steget består av kalksten. Golvet i koret är samma som tegelgolvet i långhuset. Bakom altarskranket ligger dock lackade brädor. Absiden har tre rundbågiga fönster. Koret täcks av ett tunnvalv och absiden av ett hjälmvalv. Långhuset avslutas av två triumfbågar vilande på pilastrar. Tribunbågen är hög och rundbågig. Predikstolen och dopfunten står på södra sidan av koret.

Korsarmen innehåller orgelpodium och kyrkans biutrymmen som tillkom 1951 vid Græbes renovering. Från en korridor längs östra sidan av korsarmen når man genom olika dörrar orgelläktaren, vind, elcentral/förråd, toalett, sakristia och mötesrum.

Orgelpodiets golv är täckt med en textilmatta. Podiet har en barriär av vitmålat trägaller i ramar mot långhuset. Väggarna är putsade och vitmålade. Övriga rum förutom toalett och vind har golv av rött tegel lagt på flatan. I sakristian finns ett beredningsaltare av rött tegel. Kyrkans mässhakar förvaras i sakristian bakom garderobsskjutdörrar av laminat. Från sakristian nås mötesrummet möblerat med

konferensbord och stolar. Här förvaras också kyrkans antependier. Väggarna är putsade och vitmålade.

Vinden nås genom den utvändiga trappan vid tornet. Valven är isolerade och går inte att se. Taklagen är delvis utbytta och förstärkta pga. husbock, byte av taktäckning och ombyggnader. Långhuset och korets taklag består av sparrar, en nivå hanband, tass och stödben på dubbla remstycken. Dessutom är taklaget förstärkt med sparsaxar pga. byte från skiffer- till tegeltak. Absidens taklag består av sparrar, tass och stödben på remstycken. Korsarmen har sparrar, sparsax, en nivå hanband, tass och stödben på dubbla remstycken. Tornets taklag består av sparrar, två nivåer hanband, bindbjälkar samt en mittstock. Konstruktionen är kryssförstärkt.

Långhuset mot vapenhuset.

Inredning och inventarier

Altaret från 1951 av rött tegel med kalkstensskiva är ritat av Eiler Græbe. På baksidan av altaret finns ett kassaskåp inmurat.

Altaruppsatsen från 1500 talet kommer från Kågeröds kyrka och skänktes 1745 av grevinnan på Knutstorp till Saxtorp kyrka. Fyra nya målningar av Carl Mörth sattes in 1745. Målningarna föreställer bebådelsen, födelsen, Getsemane och korsfästelsen. De flankeras av två kolonner med joniska kapitäl. Kolonnerna omges av beslagsvingar.

Kolonnerna bär ett bjälklag med ett överstycke som har en rundbågig målning med pilastrar och beslagsvingar vid sidorna. Uppsatsen restaurerades hårt under sent 1800-tal och originalbemålning saknas.

Altarskranket är av trä från 1951 ritat av Eiler Græbe. Skranket är tredelat med rundad framsida och raka sidor och består av kontursågade balustrar. Knä- och handfall är klätt med brunt skinn.

Dopfunten av sandsten är från 1200-talets mitt. Foten är fyrsidig och dekorerad av bland annat palmetter, ett lamm och en man med lyfta händer. Cuppan är rundad, urholkningen har uttömningshål. Cuppan dekorerad av människor i halvfigur och skildrar bland annat bebådelsen och Kristus som lärare. De olika bildscenerna skiljs åt av växtmotiv. Bildframställningen har likheter med funten i Högs kyrka och skulptur i Lunds domkyrka enligt Monica Rydbeck. Eventuellt är Mästaren från Soest den som tillverkat dopfunten.

Predikstolen är från 1600-talet men hårt restaurerad och saknar originalbemålning. Predikstolens korg är fastsatt i väggen och har en åttasidig form med fyra skulpterade sidor. Korgens sidor avdelas av karyatider dvs kvinnofigurer, med joniska kapitäl och fruktornament. Varje sida har en statyett av evangelisterna i ett rundbågsfält omgivet av ornamentik i form av fåglar och frukter. Ovanför predikstolen finns en baldakin med fem snidade sidor.

Bänkinredningen är från 1951 ritad av Eiler Græbe och utgörs av slutna kvarter. Dörrarna har en profilerad fyllning. Mellan dörrarna finns kopplade krenellerade pilastrar. I överkant finns en tandsnittsfris. Inredningen är målad i grått med tegelröda och gula lister.

Orgeln från 1955 har tillverkats av Th Frobenius, Lyngby. Den har tio stämmor, fördelade på två manualer och pedal, med ett huvudverk samt ett ryggpositiv. Huvudverket i en stram form har ett mittparti med mindre pipor flankerat av större träpipor. Ryggpositivet består av fem avdelningar med ett högre mittparti och med synliga pipor.

Klockorna i tornet är alla av malm. *Storklockan* är gjuten 1842 av Gabriel Olof Fredricson. *Mellanklockan* är gjuten av M&E Ohlssons klockgjuteri i Ystad år 1971. Den har inskriptionen ” Jag är uppståndelsen och livet”. *Lillklockan* är gjuten 1872.

Predikstol från 1600-talet.

Dopfont från mitten av 1200-talet

Detalj av predikstol.

Absiden med altare och altaruppsats.

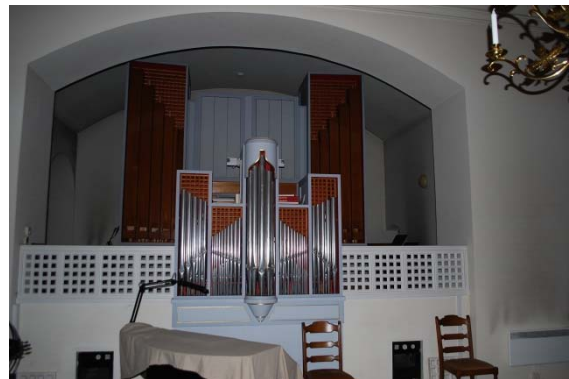
Detalj av figurframställning på dopfontens cuppa.

Kalkmålning.

Triumfskrucifix från 1400-talet.

Orgel.

Övrigt.

Triumfskrucifix av ek från 1400-talets andra hälft. Bemålningen är sekundär och ej medeltida. Kristus med skägg och törnekrona har spikar genom händer och fötter och bär ett kort ländkläde. Ändplattorna på korset avslutas av fyrpass. Korsets sidor har halvrunda utsprång på sidorna. Korsstammen är avsågad i båda ändar. Krucifixet konserverades och flyttades till sin nuvarande plats 1989.

Skulpturer. Tre skulpturer av ek från tidigt 1500-tal som tidigare har tillhört ett altarskåp. Bemålningen är sentida. Skulpturerna föreställer en helig påve som håller en kalk och en kanna i händerna, S:t Ivo av Bretagne med en bok och ett kors i händerna och en apokalyptisk madonna som står på en månskära med barn i famnen. Ytterligare sex träskulpturer ur samma altarskåp finns på Statens Historiska museum i Stockholm. Skåpet är troligen importerat från Stralsund. Två av skulpturerna står nu på ömse sidor om altaruppsatsen, madonnan står på golvet i absiden.

Epitafium över Christian Benedictsson död 1800.

Epitafium av kalksten över apotekaren F W Scharnweber död 1756. Båda hänger på långhusväggarna.

Dopfuntslock i trä från Saxtorps kyrka förvaras i Statens historiska museum.

Kyrkogården

Tidigare låg kyrkan i mitten av kyrkogården som bestod endast av ett mindre område runt kyrkan. 1864 utvidgades kyrkogården åt norr, öster och framförallt väster och mur byggdes runt. På 1940-talet utökades kyrkogården igen mot norr.

Kyrkan är nu placerad i sydöstra delen av kyrkogården.

Kyrkogården är kantad av kraftigt hamlade lindar, lågt stängsel och låg vintergrön häck not norr. Mot söder och delvis mot väster finns en krans av stora lindar. Mot söder finns lågt stängsel och låg vintergrön häck. Mot väster och öster finns en gråstensmur, avtäckt med sten. En vinkling på muren i väster markerar huvudentrén och härifrån går en singelgång kantad av pelarklippt avenbok rakt upp mot kyrkans ingång. Det finns ytterligare fyra ingångar till kyrkogården. Ytterligare en parkeringsplats finns i väster till nya delen av kyrkogården

Gångarna och flertalet gravar är belagda med singel och gravarna är buxbomsinramade. Gravstenarna är av varierande karaktär och tillhör personer med yrken som chaufför, kvarnarbetare, smedmästare. En inhägnad med järnstaket med flera gravstenar tillhör familjen Hamilton som ägde Tågerups gods beläget 1 km från Saxtorp. Hamilton ägde Tågerup mellan 1746 och 1921, men Tågerup har anor från medeltiden och tillhörde då Lunds domkyrka. Vid reformationen tog danska kronan hand om godset.

Den nya delen från 1940-talet ligger delvis lägre och en trappa förbinder delarna. På den nyare glesare delen finns flera gräsbevuxna delar utan utlagda gravar. Här finns en ny minneslund i gammal stil omringad av tuja i en triangel med en smal ingång. Inne i minneslundan står en bruten kolonn. Detta var en typ av gravsten som förekom vid sekelskiftet 18/1900-tal och symboliserade det avbrutna livet. I minneslundan finns även ett vattenspel och ett så kallat sorgeträd, ett träd med hängande grenar, även detta en sed som uppkom vid sekelskiftet 18/1900-tal. En urnlund med tätt liggande gravstenar finns i nordöstra hörnet. Den nyare delen har flera rygghäckar.

Kyrkan från den lägre utvidgade kyrkogården.

Hamiltongravarna

Byggnader på kyrkogården

På kyrkogårdens norra sida finns ett bårhus med en väl tilltagen förplats i singel, ett enplanshus med vitputsade väggar och flackt plåtsadeltak byggt på 1940-talet.

Numera används det som garage och förråd. Söder om kyrkogården vid parkeringsplatsen finns en ekonomibygnad i ett och ett halvt plan som är gråputsad och har sadeltak med röda tegelpannor. Den innehåller vaktmästeri, verkstad och garage.

Kulturhistorisk karaktärisering för Saxtorp kyrkoanläggning

Saxtorps kyrka och kyrkogård tillsammans med fyrvägskorsningen, f.d. skolan och f.d. affären markerar gamla Saxtorps centrum.

Kyrkogården, mellan två landsvägar, omges av träd, nätstängsel och delvis av mur. En äldre del har strikt gravindelning omgärdad av mestadels buxbom och singelgångar enligt sent 1800-talets ideal och en nyare del med gravplatser längs strikta rygghäckar enligt mellankrigskaraktär. Den nyare delen har flera gräsbesådda delar. Kyrkogården är flack och öppen med få träd och upplevs gles.

Saxtorp kyrkas äldsta delar är från 1100-talet men kyrkan präglas exteriört helt av sin ombyggnad 1860 i nyromansk stil. Korsarmen, långhusets förlängning med kor och absid liksom det påbyggda tornet är alla från 1800-talet. Rundbågiga friser på tornet, rundbågiga fönster, lisener och absidens rundbågar på pilastrar är typiska för nyromaniken och kyrkor byggda vid denna tid. 1857 upphörde förbudet mot höga spiror eftersom åskledare blev vanligare och Saxtorps höga spira visar på detta. Stort värde har en till hälften bevarad vackert uthuggen romansk portal i långhusets sydmur. Den har anglonormandiska stildrag och likheter med motiv i Lunds Domkyrka. Sicksackmotiv som i Saxtorp förekommer även i portalen till Vårfru kyrka i Ålborg på Jylland.

En romansk fönsteromfattning finns synlig i långhusets södervägg. Ett liknande romanskt fönster finns på Kävlinge gamla kyrka. Det var tämligen ovanligt att bygga romanska fönster i västgavlar, att det finns bevarade rester är därmed mycket ovanligt men finns i både Saxtorps och Barsebäcks kyrkor. Fönstret är igenmurat men markerat i putsen.

Till skillnad från exteriören präglas interiören i långhuset däremot mer av medeltid med valv daterade till 1300-tal och kalkmålade likaså på 1300-talet med dekorativa mönster i milda färger. Kalkmålningarna och valven upplevs som genuina och mycket

vackra. Interiört går det att tydligt se gränsen mellan medeltid och 1800-tal med långhusets kryssvalv och korets tunnvalv.

Kyrkans dopfunt från mitten av 1200-talet är rikt dekorerad med människofigurer med ett vackert berättande bildspråk. Dess utformning är tämligen ovanlig men figurframställningen har vissa likheter med Högs dopfunt.

Träskulpturerna från 1500-talet tillhörande ett tidigare altarskåp visar att kyrkan haft god ekonomi som kunnat skaffa ett dyrbart altarskåp. Den apokalyptiska madonnan med anknytning till Uppenbarelseboken är tidstypisk och finns även i sju andra skånska kyrkor. Förmodligen har hon tidigare omgetts av en sol och stjärnor.

Skulpturerna har mist en del av sitt värde genom att inte längre ingå i sitt sammanhang. I kyrkan finns ett triumfkrucifix från 1400-talet som är tidstypiskt med Jesus skildrat naturalistisk lidande, bemålningen är inte medeltida.

Altaruppsatsen från slutet av 1500-talet med målningar från 1745 av Carl Mörth visar på hans yrkesskicklighet. Även i Kävlinge kyrka bemålade Mörth ett additionsaltare.

Renoveringen 1951 av Eiler Græbe är en av dennes många kyrkorenoveringar. I Saxtorp är renoveringen ovanligt långtgående med nya fönster, nya dörrar, nya bänkar, delvis nytt golv, nytt altare med altarskrank och inredning av korsarmen. Bänkarna i nyklassicistisk stil har en ovanlig utformning för att vara ritade av Græbe. Golvets tegelfärger och bänkarnas färger är samstämmiga med valvens kalkmålningar, vilket skapar en fin helhet.

Rekommendationer

- Framtida arbeten på kyrkan bör göras med ursprungliga material och tekniker. Spåren av den romanska sydportalen och de romanska fönsteromfattningarna bör behandlas mycket varsamt.
- Kyrkans kalkmålningar ska behandlas med stor varsamhet.
- Många träskulpturer i kyrkorna försvann under reformationen, de kvarvarande bör tas om hand varsamt.
- Den äldre kyrkogårdens struktur med rätvinkliga kvarter, utformade med buxbomsinramningar, grusgravar och grusgångar, bör bevaras. Viktiga för upplevelsen av kyrkogården är allén mot entrén, kransen av lindar och murar. Två sidor av kyrkogården kantas av nätstängsel, en komplettering av muren hade inramat kyrkogården på ett bättre sätt. En förstärkning av trädkransen hade skapat mer skydd mot vägarna.

Skydd m.m.

Kyrkan och kyrkogården skyddas som kyrkligt kulturminne enligt 4 kap. kulturmiljölagen. Kyrkan och kyrkotomten ligger inom registrerad fornlämning Saxtorp 44:1. Fornlämningen utgör Saxtorp gamla bytomt och skyddas enligt 2 kap. kulturmiljölagen.

Källor och litteratur

Sockenkyrkorna – kulturarv och bebyggelsehistoria, Riksantikvarieämbetet, 2008

Skåne, Landskapets kyrkor, red. Markus Dahlberg, Riksantikvarieämbetet, (utkast) opublicerad 2012

Underhållsplan för Saxtorp 2009-10-16, Wikerstål arkitekter AB, Helsingborg

Program till detaljplan för Saxtorp, Landskrona kommun, Saxtorp 6:51 och 6:53 m.fl. 2006-07-05

https://etjanster.lantmateriet.se/historiskakartor/s/show.html?showmap=true&archive=REG&nbOfImages=15&sd_base=lm12&sd_ktun=00033vm7&mdat=1294620712

hämtad 141218

<http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html> hämtad 141218

Regionmuseets i Kristianstads arkiv, Lund, mappar Saxtorps kyrka

Intervju med representanter från Häljarp församling, möte 2014-12-01

Övriga uppgifter

Denna rapport, en kulturhistorisk karaktäristik och bedömning av Saxtorp kyrka Rönnebergs kontrakt, har upprättats av:

Kristina Simonsson, Arkitekt SAR/MSA, (rapportförfattare, foto och inventering)

Karl Johan Kember (granskning), Arkitekt SAR/MSA, Certifierad sakkunnig avseende kulturvärden

J AIS arkitekter AB, Sundstorget 3, 251 21 Helsingborg, 042-14 92 30, www.jais.se

Inventeringsdatum: 2014-11-17 Färdigställd rapport: 2015-06-26